

1918-06-16

AFSENDER

Mogens Lorentzen

MODTAGER

Poul Uttenreitter

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Generel kommentar:

Uttenreitter udstillede broderier på Kunstnernes Efterårsudstilling 1918. Mogens Lorentzen deltog kun med malerier.

"H.H." må være den norske forfatter Hans Hansen, der havde udgivet bogen: Orms Sange i 1913.

Afsendersted:

Hillerød

Modtagersted:

Kerteminde

Omtalte personer:

Bodil Bech

Hans Hansen

Kurt Jungstedt

Henri Rousseau

Wilhelm Uhde

Arkivplacering:

Poul Uttenreiters papirer. Det Kongelige Bibliotek, Tilg. 634.

DOKUMENTINDHOLD

Mogens Lorentzen er gået i gang med at oversætte Uhdes bog om Henri Rousseau efter at have læst uddraget i Klingen, men er nu blevet klar over, at Uttenreitter åbenbart allerede har gjort det samme. Han foreslår en beskeden udgivelse i hele Skandinavien til en overkommelig pris. Endvidere opfordrer han Uttenreitter til at udstille sine bogbind og broderier i større tal på Kunstnernes Efterårsudstilling og anker over, at han har kasseret Bønnelyckes seneste digte.

TRANSSKRIFTION

Carlsberg Hillerød. 16. Juni. 18.

Kjære ven Poul.

Midtvejs i arbejdet med at oversætte bogen om Henri Rousseau, hører jeg at Du allerede forlængst har en færdig oversættelse af bogen liggende. Opmuntret ved at læse uddraget i "Klingen" tog jeg mig for at faa bogen oversat og udgivet paa dansk for at udbrede kendskabet til denne herlige maler mere end før herhjemme. folk kunde saa faa alle Uhdes betragtninger og de, billederne uvedkommende men kostelige anekdoter om Rousseau med i købet. lad mig med det samme sige Dig at det har glædet mig at se den frihed hvormed du gaar løs paa opgaven, og den præcision hvormed du rammer udtrykket. Det er nemlig, saa vidt jeg kan se, nødvendigt at omsætte enhver sætning fuldstændig for at træffe meningen nøje. Desuden har du rigtigt forstaaet at bevare den naive, maaske fra Uhdes side, noget kunstet [?] barnlige tone i bogen, som gør et saa troværdigt indtryk paa een, første gang man læser bogen og som nok skal vide at fortrylle dens læsere.

Jeg havde tænkt mig at henvende mig

til et, om fornødent, til flere forlag om udgivelsen. Bogen, der i sig selv er fordringsløs, vilde kanske støttes af en beskeden udstyrelse. Jeg havde saa smaat tænkt at lade den trykke i et format, der kun er lidt større end de almindelige 1 kroners kunstbøger, Du sikkert kender. Da billederne forlanger glittet papir, og da det er risikabelt at trykke to billeder paa samme blad, kan man lade text afveksle med fotografi, saaledes at de tilsammen dækker de to sider af et blad. Billedernes mængde svarer omtrentlig til stoffets. Da det jo er væsentligere at faa bogen ud i mange eksemplarer end at udgive en nitid udgave, kunde det tænkes at være vejen til en større udbredelse at gøre prisen saa lav som mulig. Jeg ved ikke hvormeget Uhde skal have, hvor meget Du skal have for oversættelse, og hvormeget forlag og fotograf forlanger; (klicheerne kan vel laanes i Düsseldorf) men jeg tænker at bogen maa kunne svare sig, i lighed med

de smaa

3.

[omvendt i rammeøverst på arket:]

Send mig ved lejlighed H.H.'s Orms Sange. Hvad synes du om dem?

bøger om indenlandske kunstnere, bøger der rives bort netop som de fremkommer paa markedet i boghandlervinduerne. Jeg vil ønske at Du vil gøre noget for at faa denne bog ud. I Tyskland er den udsolgt, saa det er, fra forlagenes side, ikke nogen berettiget indvending, at folk kan købe den hos Ursin paa tysk i større og maaske noget bedre udstyr, for en ubetydelig større sum. Den kan nemlig ikke skaffes mere. Skriv om fornødent til Uhde, som vist er en skikkelig mand, der gjerne vil gavne Rousseau ved at sende bogen ud, selv herhjemme. Eller behøver Du det naar Du, som jeg hører, har oversættelsesret til den. Jeg erindrer dig her om at hele Skandinavien er et oplagt marked for en saadan lille bog. I Sverig og Norge køber de meget snarere end her, slige bøger. Foretagendet kan desuden, hvis udstyrelsen ikke bliver for kostbar, (med forventning) støttes af avisreklame. Og Klingen vil selvfølgelig o.s.v. Hvis Du nu udsender bogen, vilde det være en gevinst om et par enkelte af billederne kunde udskydes og ombyttes

4

eller forøges med nogle andre. Rousseaus selvportræt, hvor han ses staaende paa havnekajen skulde ikke savnes. Bryllupet maatte helst ombyttes med et andet af samme motiv, hvor man ser brudeparret som gamle mennesker, i aanden, symboliseret ved to hoveder der svæver over deres ejere, til behagelig sammenligning for folk, der [tilføje længere nede på siden:] under bryllupshøjtideligheden. maatte ønske at tænke paa den uafvendelige alderdom, et par af landskaberne er ogsaa overflødige og der kan let skaffes andre og bedre. Oversigten over abonnenter, billedfortegnelsen og kataloget over Rousseaus salon d'Automnes er da overflødige for danske læsere.

Du vil ikke betragte det som vigtighed fra min side at paatale et par unøjagtigheder i din oversættelse. Hvis Du giver dig i lag med at udsende bogen skal jeg skrive udførligere til dig om dette. Nu skal jeg kun nævne en enkelt ting. Billedet af Rousseau har altid, fra jeg læste bogen første gang

5

paa Kristiansø i 1916, været forbundet med hele den situation, der skildres i bogen, efter gildet, hvor Rousseau grædende spiller paa fløjte foran sin afdøde kones billede. Der fortælles der, at han "von einem fuss auf den anderen hüpfte." "Mens han tripper til med begge fødder". skriver

Du. Dette rammer ikke. Jeg ved at det er vanskeligt paa dansk at finde et udtryk for det. Men det kan vel findes. Jeg slaar ned paa det fordi jeg som sagt altid har forestillet mig Rousseau staaende der, med armene løftede til fløjten og hoppe fra det ene ben til det andet (hedder det f. Resten ikke saadan paa jævnt dansk) - i takt til sin egen sørgelige musik.

Jeg anser det for ubillig beskedenhed fra din side, naar du kun synes at ville udstille 3 bogbind paa Eft. Udst. Jeg erindrer at have set adskillig flere bind fra din haand som ikke behøver at skamme sig ved at være udstillede. Ethvert af dine bind er jo desuden bedre end alt hvad der ellers fremkommer af den slags herhjemme. Husk det.

6.

Du kan sagtens finde nogle flere frem naar Du søger. Lav desuden nogle i sommerens løb. Jeg synes Du skulde fylde en lille væg med broderier (Du har jo nogle dejlige tykke gamle rammer at sætte dem i, husker jeg nu.) og fyld en montre med bogbind. Det agter jeg at gøre. Jeg arbejder ikke i noget bestemt materiale, klistrer dem sammen af glanspapir, eller af forskellige papirstoffer, eller tegner paa glanspapir eller laver stregclichéer som jeg saa lader trykke paa forskelligfarvet papir.

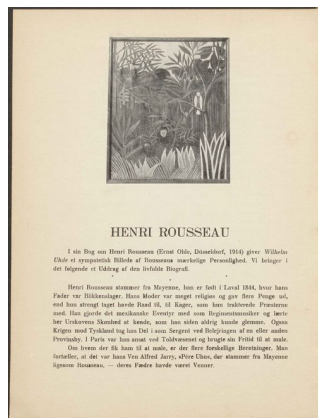
Det forekommer mig at være en afgjort fej af Dig at kassere Bønnelyckes sidste digte for Klingen. Hvis du har tid, vil jeg gerne høre dine grunde derfor. Vi kan saa debattere sagen.

Der er en liden mulighed for at jeg kommer over til Dig i slutningen af Juli. Derom senere.

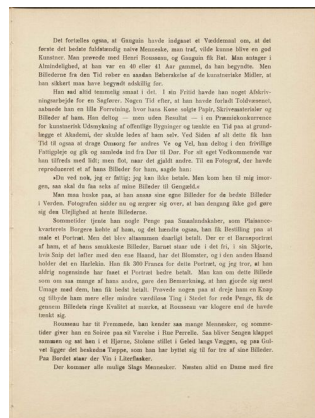
Hils Bodil og Kurt, hvis du gemmer ham i Kierteminde.

Din ven Mogens.

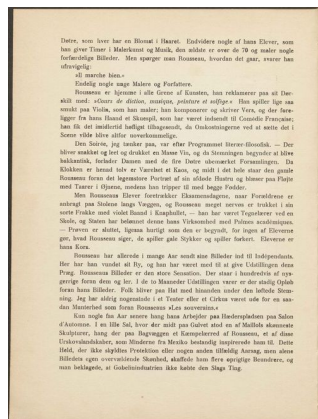
OMTALTE VÆRKER

1,9-10, s. 19

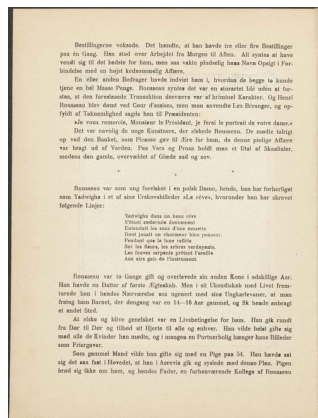
1,9-10, s. 20

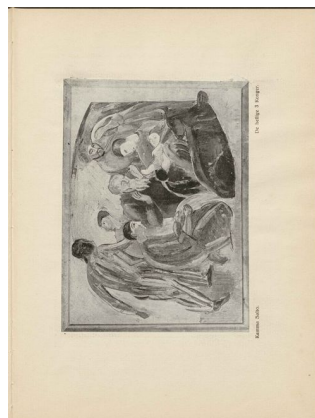
1,9-10, s. 21

1,9-10, s. 22

1,9-10, s. 23

1,9-10, s. 24

En Toldmand, som han for en sin Næ. Rommens indlede fra Morges til
Aften, han gik Penge og holdt en Mængde dyre Gæster til hende, som all for-
gæves. Han stængte ind på hende om at få Papirerne bragt i Orden til By-
bøttet. Men hun tænkte bare på at blive af med ham og sige:
«Det kan De selv sørge for.»
Han havde ikke et Øjeblik tænkt på at gifte sig med hende, men han tog
hende straks på Orde, lagde Formålsløst i Orden og lod hende til sig selv.
En Dag indfandt han sig om sin hende stannet ved en god Ven at sig og
helt havde fulgt med. Hovet? Til Kirken. Han blev gød i Hovet og mærkede
Døren i det hus, da de var kommet ned at Trapperne, og Rommens havde snart
terret Tænder af Sjænen, nogle Venner.
«Du skulde se, at forlængst dine Venner (Hjælp).
Men Rommens svarede:
«Hun har ingen givet mig nogle Venner, nogle Skjæf og som Erindringer
som jeg vil beholde.»
«Hvad vil du nu gøre?» spurgte Venner.
«Ja, omstændig svarede Rommens.
«Og som du vil det gøre. — Du skal Rommens hen til mig og sige, at
der var noget, han gerne ville tale med mig om, jeg skulde skrive en Afskrift
af det han ikke var internt, og at jeg havde nogle Billeder af ham, som jeg var glad
væl. Som jeg erfarde, var han frimodig med den samme Anseelse til flere
andre af sine Venner. Han tænkte sig disse Afskrifter for at kunne forelægge dem
for Pigen Ester og hende som var på hende, at hun var ligesom færdig til
Mærkelser som almindelig. Det var hans Natur imod at ville noget uden at
kunne gennemføre det, og enden på at Dødsbølge endte han forgeren ind eller
hænde.
Jeg har kun kendt Rommens, da han var en gammel Mand. Han kom og be-
søgte mig i et forlængende Kloster på Boulevard des Invalides. De høje Vin-
duser er vilkårlige og uden for Parken stammer Afkalden, var den gamle Fer-
rans ind i Værelset. Det er mærkt, jeg kan næsten ikke se ham, jeg hører kun
hans svælske Stemme, der har noget lugtfuldt ved sig. Han fortæller om Brøden,
de gamle Skure og de vilde Dyr. Han taler om sin Krig, som han skæjer. Han
bliver helt sølffig.
«Når en Krig er færdig, skulde en Rider gå op til ham og fortælle
ham det.»
Den 14. Juli 1810 — den sidste Juli han oplevede — besøgte jeg ham tidligt
om Morgenen på hans Værelse. Han var siddende i Parad med at skende Via i Glimmer.

I,9-10, s. 25

«Lader du Freden?» spurgte han. Jeg svarede ham bekræftende, og vi drak
ker alle på Fred. Han tog sin nye Hænder, stregte mig hen til Vinduet og stier
sig blødt en hel Mængde omme i mig og et Land.
Nogle Uger senere. På en varm Augustdag havde jeg på hans Dør; jeg
havde bare bare og udsat Døren. Han lagde sig ned, Anger og god og indfæl-
dent, han var bare på Bæret og lader noget. Han er som apert, at han ikke
jager Thorsen væk, som ender i Døren på hans Døds, som han taler om, at
han snart vil op og skæjde. Nogle Dage efter fælder jeg, da jeg kommer hjem
på sin Værelse en Søndag, hvor der står: Rommens holder Dem som enedig om
hvert som muligt at komme hen på Hospital Nether; han ligger for fælden. Jeg
skjæder mig derhen og fælder ham i en Tilstand, der ikke vilde noget. Han
Jeg skæder hende ved hans Sang, og han holder sin Hænder fast omstødet.
To Dage senere døde han.

Tegning af Henrik Johansen.

I,9-10, s. 26

Gaithusby Væveri. 16. Juni 18.

Kjære ven Poul.

Mindevejs i arbejdet med at oversætte
bogen om Henri Ronsseu, hører jeg at
Du allerede forhaardt har en færdig over-
sættelse af bogen liggende. Optimeret
ved at læse uddraget i "Klingen" tog jeg
mig for at få bogen oversat og indført
på dansk for det udbudte Børnesteat
til denne herige maler mere end for
herige. Folk. kunde saa få alle
uden betragninger og de, blivende
i overkommelse om kostelige anstøder
om Ronsseu med i købet. Lad mig med
det samme sige Dig at det har glædet
mig at se den fridigt hørnet til dig.

Jeg har løst på opgaven, og den præcise
hørnet Du rammer udtrykket. Det er nem-
lig, saa vist jeg kan se, nødvendigt at
omsætte enhver sætning først og fremst for
at træffe meningens nøje. Dermed har
Du rigtigt forstået at bevare den naive,
maaske fra vider side, og det kunstet lar-
lige tone i bogen, som gør et saa troværdigt
indtryk på en, fordi man kan læse
bogen og som nok skal vide at fornyelse
den læser.

Jeg havde tænkt mig at henvende mig

til et, om fornødent, til flere forlag om
udgivelsen. Bogen, der i sig selv er for-
dragsløs, vilde kanske støttes af en
bestemt indtægtelse. I havde saa smaat
tænkt at lade den trykke i et format,
der kun er lidt større end de almindelige
1 kroners kunstböger, du sikkert kender.
Da billederne forlanger gult papir,
og da det er risikabelt at trykke to
billeder paa samme blad, kan man
lade text afvikle med fotografier, saaledes
at de tilsammen dækker de to
sider af et blad. Billederne mangler
saaer antændeligt til støffets. Da det
jo er udsættigere at faa bogen ind i
saa mange eksemplarer end at udgive
den en nitid udgave, kunde det tænkes
at være værdi til en fløis udbetaling
at gøre prisen saa lav som mulig. I ved
ikke hvor meget Udo skal have, hvor-
 meget vi skal have for oversættelse, og
hvor meget forlag og fotograf forlanger;
(klienterne kan vel laane i Tidssel-
son) men i tænker at bogen man
kunne være sig, i lignet med de smaa

3.

Støt mig i det jeg vil og jeg vil det som du vil
i min og din interesse

bøger om indenlandske kunstnere, bøger,
du vilst best. netop som de fremkommer
paa markedet i boghandelsindevæsen.

Jeg vil ønske at du vil gøre noget for at
faa disse bøger ud. I Tyskland er den
udsægt, saa det er, fra forlagernes side,
ikke nogen betydelig indvending at folk
kan købe den her uden paa tysk i
store, maaske noget mere indstyr, for
en ~~lille~~ ubetydelig større sum. Den kan
nemlig ikke skaffes snar. Skien om fornu-
dent sig lunde, som vist er en skikkelig
mand, der gerne vil gjøre Rensædte ud
at sende bogen ud selv hurtigere.

Eller behøver du det naar du, som jeg har
har overblikket det til den.

Jeg erindrer
at her om at lide skandinavien et
oplagt marked for en saadan lille bog.

I Sverige og Norge køber de meget snarere
end herlige bøger. Forlaget kan
deruden, hvis indtægtsen ikke bliver
for kortbar (med forbeholdning) støttes
af avisbetalerne. Og klunger vil selv
følgelig o. s. v.

Hvis du vil udsende bogen, vilde
det være en gerning om et par eksemplarer
af bladenne kunde udsendes og ombyttes

men den forøges med nogle andre. Ronscaus
selvportræt, hvis han ses staaende paa
havnekajen skulde ikke savnes. Bøgl:
brevet maatte helst medbringes mig et andet
af samme omstaaelse, hvor man ser brude-
parret som gamle mennesker, i alderen,
symboliserende et to ~~so~~ horete de søder
over den syne, tie behagelig og uinteressant:
mig for fald, den maatte ønske at tænke
paa den uaførlige alderdom, ~~den~~

i undertrykket i den del, hvor
et par af landskaberne er paa overfladen:
delt og de kan let skafes andre og mere.
overrigt over subscribersne, bøgerforty-
nelse og kataloget over Ronscaus
salon d'Astannes er da udførlig
for danske læsere.

Der vil ikke betragte det som vigtigt
fra min side at præsentere et par
indøjagtigheder i den udsatelse. Men
der gives dig i lag mig at indsende bøger
skal du skrive udførligere til dig om
det. Vi skal du kun nævne en enkelt
ting. Billedet af Ronscaus har
altid, fra du har bogen første gang

paa kristiansø i 1916, vart forbundet
 med alle den situation, den skildes i
 bogen, efter gildet, hvor Rørsean
 grænsede oppe paa støjte foran
 sin afdøde kones lillende. De fortæller
 at han "ror sinen firs aar den
 anden lillende." "Men han ~~der~~ tripper
 til sin bys lillende" skuer de. Det
 rammer ikke. Jeg ved at det er vanskeligt
 paa dansk at finde et ordtryk for det.
 Men det kan vel findes. Jeg slår ned paa
 det fordi jeg som sagt altid har forstået
 mig Rørsean stadigt den, med anene
 løfter til støjten og hoppe fra det
 ene ben til det andet (heller det f. Rørse
 ikke saadan paa jant dant) - i takt
 til sin egen sørgelige musik.

Jeg aner det for iibillig betydende fra
 din side, naar du kun synes at
 ville indstille 3 bogbind paa Ep. 1807. Jeg
 erindrer at have set adskillig flere bind
 fra din haand som ikke heliover at skam=
 me sig ved at være indstillede. Skrevet af
 din bind er jo desuden bide end alt
 hvad du ellers faaer kommer af den slags
 bøgerne. Vink det.

6. Du kan sagtens finde nogle fine frem
naar du søger. Hav den dem nogle i samme
rens løb. I nyere du skilde fflde ere
lille og om broerier (du kan i nogle
dijse tykke gamle rammer at sætte dem
i, ligger i en) og fald en anortho om
boybrud. Det agter i at gøre. I arbejder
ikke i noget bestemt materiale, klister
dem sammen af glaspapir, eller af
forskellige papirstoffer, eller tyner paa
glaspapir eller lave strøflischeer som
i saa lader tykke paa fasteliggjort
papir.

Det forekommer mig at være en afgjort fejl
af dig at kassere Brænelyktas sidste digt
for Klunjen. Hvis du har tid, vil i gerne
høre dine grunde derfor. Vi kan saa de-
batere sagen.

Der er en liden mulighed for at j. kommer
over til os i slutningen af Jule. Værn
Senere.

Hils Bodie & Kurt, hvis vi senere kan
i Kiekeninde.

Den venlige
Loven.